

Eget sparande till pension – en konsumentvägledning

Att tänka på vid eget sparande till pension

- Avsluta insättningar till det avdragsgilla pensionssparandet, det vill säga till privat pensionsförsäkring och individuellt pensionssparande, IPS
- Gör en pensionsprognos för att få en uppfattning om storleken på din framtida pension
- Byt sparform för ditt eventuella fortsatta sparande
- Ett alternativ för ett långsiktigt sparande kan vara att spara på ett investeringssparkonto (ISK). Ett annat alternativ kan vara kapitalförsäkring beroende på vad du har för behov
- För ett långsiktigt sparande kan globala aktiefonder med låga avgifter, till exempel indexfonder, vara bra alternativ
- Ha koll på avgifterna - ett sparande i globala aktieindexfonder kostar till exempel omkring 0,40 procent per år
- Har du bolån kan ett alternativ vara att kombinera sparandet med en löpande amortering på lånen
- Att gå i pension senare innebär också en högre pension

Eget sparande till pension

Pensionen består av flera olika delar. De flesta som arbetar har, förutom allmän pension, dessutom en tjänstepension via sin arbetsgivare. Utöver allmän pension och tjänstepension har många individer även ett privat pensionssparande.

Privat pensionssparande, i form av privat pensionsförsäkring och individuellt pensionssparande (IPS) har fram till nu beskattats enligt principen att premier och inbetalningar får dras av i deklARATIONEN inom vissa ramar medan utfallande belopp är skattepliktiga. Sparandet i dessa produkter är bundet fram till 55 års ålder och betalas ut under minst fem år.

Avdragsrätten för privat pensionssparande har från 2015 sänkts från 1 000 till 150 kronor per månad. Det innebär att maximalt 1 800 kronor bör betalas in till privata pensionsförsäkringar och IPS under 2015. Från 2016 slopas avdragsrätten helt. Det innebär att alla inbetalningar till privata pensionsförsäkringar och IPS bör avslutas senast inför årsskiftet. Undantag gäller för anställda som helt saknar pensionsrätt i anställning och personer med inkomst från aktiv näringsverksamhet. Dessa grupper har sedan tidigare haft möjlighet att göra större avdrag för pensionssparande och detta tilläggsutrymme kommer att kvarstå.

Syftet med den här konsumentvägledningen är att bidra med ökad kunskap kring vad förändringarna kopplat till avdragsrätten för privat pensionssparande innebär och vilka alternativa sparformer som finns för ett fortsatt eget sparande till pension.

Bakgrund till förslaget om slopad avdragsrätt

Avdragsgillt privat pensionssparande i form av pensionsförsäkring och IPS har funnits i Sverige under lång tid. Bestämmelserna för hur en pensionsförsäkring ska vara utformad infördes 1975 och reglerna rörande individuellt pensionssparande infördes 1994. Reglerna för avdragsrätten har dock under årens lopp sett lite olika ut vilket har inneburit att storleken på det maximala avdragsutrymmet successivt har sänkts.

1973 infördes reglerna med begränsad avdragsrätt för privata pensionsförsäkringar, dessförinnan var pensionspremien avdragsgill, oavsett storlek. 1975 begränsades avdragsrätten till en viss procent av inkomsten. Nivåerna justerades upp 1978. 1991 bestämdes avdraget till ett prisbasbelopp plus ytterligare maximalt ett prisbasbelopp beräknat på inkomstens storlek. Särskilda regler fanns för de som hade inkomst av näringsverksamhet och de som helt saknade pensionsrätt i anställning. 1995 begränsades avdraget till ett halvt prisbasbelopp plus ytterligare maximalt ett halvt prisbasbelopp beräknat på inkomstens storlek.

2008 begränsades avdragsrätten genom att avdraget inte fick överstiga ett fast belopp om 12 000 kronor per år. Anställda som saknade pensionsrätt i anställning eller skattskyldiga som hade inkomst av aktiv näringsverksamhet kunde dessutom göra avdrag med ett tillägg som motsvarar 35 procent av den avdragsgrundande inkomsten. Beloppet fick maximalt uppgå till 10 prisbasbelopp.

Avdragsrätten för privat pensionssparande sänktes från 1 000 till 150 kronor per månad 2015 och slopas helt från 2016. Regeringen motiverar förändringen dels med att det ger staten högre inkomster, dels med att höginkomsttagare i större utsträckning vinner på dagens modell. Sparformerna har främst varit gynnsamma för personer med en inkomst över brytpunkten för statlig skatt (36 942 kr 2015).

Hur många har tidigare sparat i privata pensionsförsäkringar och IPS?

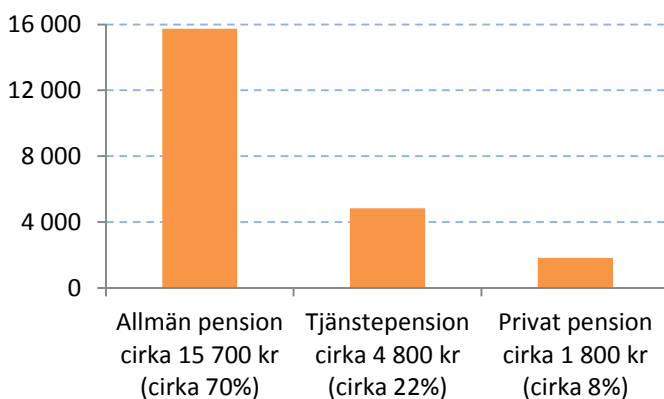
Det totala kapitalet i privata pensionsförsäkringar och IPS uppskattades 2013 till cirka 433 miljarder kronor. Knappt 2 miljoner individer, cirka 36 procent i åldern 20 - 64 (cirka 39 procent av kvinnorna och cirka 33 procent av männen) hade aktiva avdragsgilla privata pensionssparanden 2013. De sparade i snitt cirka 490 kronor i månaden. Samma år betalades i snitt (för alla pensionärer sammantaget) 856 kronor i månaden ut i privat pension, drygt 5 procent av den totala genomsnittliga pensionen på cirka 16 200 kronor.

Behöver man ett eget sparande till pension utöver tjänstepensionen?

Huruvida det finns ett behov av ett eget pensionssparande eller inte varierar mellan olika individer. Det finns flera alternativ för att påverka sin pension. Viktigast är att jobba och ha en tjänstepension. Att jobba längre innebär också att pensionen ökar. Att jobba ett år till och gå i pension vid 66 års ålder kan för en medelinkomsttagare betyda cirka 1 600 kronor mer i pension före skatt per månad. För att få samma belopp i pension resten av livet från ett eget sparande behövs ett månadssparande på drygt 400 kronor per månad i 30 år, drygt 900 kronor per månad i 20 år eller nästan 2 300 kronor per månad i 10 år.¹

Pension från ett eget sparande utgör i de flesta fall en mindre del av den slutliga pensionen. För en person som under 30 år sparar 500 kronor i månaden kan den framtida pensionen förväntas fördela sig på ungefär följande sätt:

Utfallet i fasta priser, född 1970²

Genom att göra en pensionsprognos med verktyget Minpension.se kan man skaffa sig en individuell bild av ungefärlig storlek på den framtida pensionen. Utifrån utfallet av den egna prognosen kan man lättare ta ställning till det eventuella behovet av ett eget sparande till pension.

¹ Exempelen på denna sida avser en person som är född 1970 och som började arbeta vid 23 års ålder. Personen antas 2015 ha en lön på 25 000 kronor per månad och löneutvecklingen antas helt och hållet följa inkomstutvecklingen för riket. Personen antas ha ett tjänstepensionsavtal inom avtalsområdet SAF-LO och går i pension vid 65 års ålder. Samtliga pensioner tas ut livsvarigt. Beräkningarna utgår från en årlig nominell avkastning på pensionskapital på 5,9 procent, inflationen antas vara 2 procent, inkomsttillväxten 1,8 procent och avgifterna 0,4 procent. I beräkningen har inflationen på 2 procent diskonterats bort för att beskriva pensionen i fasta priser. Beräkningsantagandena följer den s.k. prognosstandard som försäkringsbranschen har beslutat. För att uttrycka den framtida pensionen i dagens inkomstläge ska även inkomsttillväxten på 1,8 procent diskonteras bort. Det skulle innebära en kraftig underskattning av den framtida pensionens köpkraft, men ge en god beskrivning av den framtida pensionens nivå i förhållande till den framtida inkomstnivån.

² Observera att beloppen är i fasta priser och före skatt. Allmänna pensionen och tjänstepensionen inkomstbeskattas medan värdeutvecklingen på sparande beskattas antingen som kapital (direktsparande i fonder och aktier), eller genom en årlig schablonskatt (ISK och kapitalförsäkring).

Hur bör man spara istället?

Alla inbetalningar till privata pensionsförsäkringar eller IPS (undantaget anställda som helt saknar pensionsrätt i anställningen och skatteskyldiga som har inkomst av aktiv näringsverksamhet) bör avvecklas inför årsskiftet 2015/2016 och ersättas med ett annat sparande. Under 2015 bör maximalt 1800 kronor sparas i ett avdragsgillt privat pensionssparande.

Slopandet av avdragsrätten för privata pensionsförsäkringar och IPS innebär att skillnaden mellan eget sparande till pension och övrigt privat sparande suddas ut. Det är därför viktigt att fundera över syftet med olika sparanden och vilka alternativa sparformer som kan vara bäst lämpade beroende på målet med sparandet. Det är klokt att först se till att ha buffert för oförutsedda utgifter, till exempel om en vitvara går sönder eller om man får vänta på a-kasseersättning vid arbetslöshet. En lämplig summa kan till exempel vara 2-3 månadslöner, behovet av buffert kan dock variera stort mellan olika individer. Ett buffertsparande bör vara lätt tillgängligt och placeras lämpligen på ett sparkonto med så hög ränta som möjligt. Sparanden på medellång sikt kan vara exempelvis till en resa, en bil eller kontantinsatsen till en bostad. Det egna sparandet till pensionen utgör för de flesta det mest långsiktiga sparandet. I detta sparande kan det vara klokt att ta en högre risk för att kunna uppnå en högre förväntad värdeutveckling.

För den som idag sparar i ett avdragsgillt privat sparande eller står i begrepp att starta ett eget pensionssparande finns ett antal alternativ. Nedan listas några av alternativen och deras för- och nackdelar.

Sparande på investeringssparkonto (ISK)

Investeringsparkonto (ISK) är en sparform som erbjuds av de flesta banker. Tillgångar som förvaras på ett investeringssparkonto schablonbeskattas årligen, till skillnad från ett direktsparande i fonder eller aktier där skatten istället betalas när tillgångarna säljs med vinst. Schablonskatten tas ut oavsett om värdet har ökat eller minskat under året.³ Inbetalningarna till ett investeringssparakonto är inte avdragsgilla. Utbetalt belopp är istället skattefritt och pengarna är inte låsta till en viss ålder.

Investeringsparkontot är i normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom de förvaltningsavgifter som tas ut för det tillgångar som finns på kontot. Inom ett investeringssparkonto är det spararen och inte ett försäkringsbolag som står tecknad som ägare av innehaven. Vid sparande i enskilda aktier innebär det en möjlighet att gå på bolagsstämma och rösta för sitt aktieinnehav.

På investeringssparkontot finns inget försäkringsinslag. Det innebär att sparformen saknar kapitalförsäkringens möjlighet till placering i en traditionellt förvaltad försäkring, månatliga utbetalningar och möjlighet att välja till försäkringsinslag såsom premiebefrielse och familjeskydd. Möjlighet att själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall saknas också. Det innebär att vanliga arvsregler gäller vid dödsfall.

³Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2016 kommer att vara 0,42 procent om riksdagen antar budgetpropositionen (prop 2015/16:1) för 2016. För att räkna fram kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten på ett ISK tar man summan av investeringssparkontots värde vid ingången av varje kvartal med tillägg för insättningar. Resultatet divideras med fyra. Kapitalunderlaget multipliceras sedan med 30 procent av statslåneräntan per den 30 november året innan. Inför 2016 har regeringen föreslagit en höjning av skatten till statslåneräntan plus 0,75 procent. Dessutom föreslås ett golv som gör att schablonavkastningen blir minst 1,25 procent av kapitalet.

Fördelar

- Billig sparform, i normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom underliggande förvaltningsavgifter
- Kapitalvinster är inte skattepliktiga, beskattas istället med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad.
- Kan vara ett bättre alternativ för långsiktigt sparande än direktsparende i fonder och aktier på grund av schablonskatten – om du tar en viss risk i sparandet (till exempel sparande i aktiefonder)
- Försäljningar behöver inte deklarerar

Nackdelar

- Kapitalförluster är inte avdragsgilla. Schablonskatten tas ut även om värdet på kontot minskat under året.
- Ingen möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten
- Kan vara ett mindre gynnsamt alternativ vid sparande i produkter med låg risk, till exempel räntefonder, på grund av schablonskatten
- Ingen möjlighet till månatliga utbetalningar och försäkringsinslag såsom till exempel premiefrielse och familjeskydd
- Ingen möjlighet att själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall
- Ingen möjlighet att spara i en traditionellt förvaltd försäkring

Sparande i kapitalförsäkring

Kapitalförsäkring är en sparform som erbjuds av de flesta försäkringsbolag. I likhet med sparande på ett investeringssparkonto är premieinbetalningarna till en kapitalförsäkring inte avdragsgilla. Utbetalt belopp är istället skattefritt och pengarna är inte låsta till en viss ålder. Det kan dock utgå en avgift vid uttag under de första åren. Tillgångar som förvaras i en kapitalförsäkring schablonbeskattas och skatten tas ut oavsett om värdet har ökat eller minskat under året.⁴

I kapitalförsäkringen finns även möjlighet att välja förvaltningsformen traditionell försäkring. I en traditionell försäkring är det försäkringsbolaget som placerar pengarna i olika tillgångsslag som räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Bolaget ger då en garanti i form av en garanterad ränta på insatta pengar. Eftersom det dras avkastningsskatt och avgifter från försäkringen så blir dock den garanterade räntan i praktiken lägre.

Kapitalförsäkringar är ofta förknippade med avgifter. Det är vanligt med en fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift som tas ut på det totala sparbeloppet. Förvaltningsavgifter för de tillgångar som förvaras i kapitalförsäkringen tillkommer.⁵ Totalt kan det innebära ett årligt avgiftsuttag på två procent av kapitalet eller mer. Det kan vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida

⁴ Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2016 kommer att vara 0,42 procent om riksdagen antar budgetpropositionen (prop 2015/16:1) för 2016. Kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten i en kapitalförsäkring är kapitalförsäkringens värde vid ingången av året adderat med insättningarna under året. Insättningar under andra halvan av året tas dock bara upp till halva värdet. Inför 2016 har regeringen föreslagit en höjning av skatten till statslåneräntan plus 0,75 procent. Dessutom föreslås ett golv som gör att schablonavkastningen blir minst 1,25 procent av kapitalet.

⁵ För kapitalförsäkringen utgår även en mindre försäkringsavgift vilket i gengäld ger rätt till 101 procent av marknadsvärdet vid dödsfall.

utbetalningarna från försäkringen. Uppgifterna går att hitta i faktabladet, den rörliga avgiften kallas ofta ”Kapitalavgift” och den fasta årliga avgiften kallas ofta ”Fast avgift”. Avgiften för förvaltning i fonder brukar listas separat, till exempel som ”Förvaltningskostnad”, ”Årlig avgift fondförvaltning” eller liknande.

Pengarna från en kapitalförsäkring kan tas ut som månatliga utbetalningar. Inom kapitalförsäkringen finns också möjlighet att välja till försäkringsskydd i form av till exempel premiefrielse⁶ och familjeskydd. Familjeskydd innebär att ett belopp betalas ut till förmånstagare om den försäkrade skulle avlida innan försäkringen har betalats ut. I en kapitalförsäkring kan den försäkrade själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall.

Konsumenternas Försäkringsbyrå har tagit fram en jämförelse mellan olika kapitalförsäkringar där man bland annat på ett överskådligt sätt kan jämföra avgifter, försäkringsskydd, lägsta/högsta sparbelopp och återköpsvillkor⁷.

Fördelar

- Kapitalvinster är inte skattepliktiga, beskattas istället med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad.
- Kan vara ett bättre alternativ för långsiktigt sparande än direktsparende i fonder och aktier på grund av schablonskatten - om du tar en viss risk i sparat (till exempel sparande i aktiefonder). Men var uppmärksam på kostnader för försäkringsskalet.
- Möjlighet till månatliga utbetalningar och valbara försäkringsinslag såsom till exempel premiefrielse och familjeskydd
- Möjlighet att själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall
- Möjlighet att spara i en traditionellt förvaltd försäkring
- Försäljningar behöver inte deklarerars

Nackdelar

- Ofta en dyr sparform, i normalfallet förknippad med avgifter förutom underliggande förvaltningsavgifter
- Ingen möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten
- Schablonskatten tas ut även om värdet på kontot minskat under året
- Sparandet är ofta bundet under viss tid. Under det första året och även senare tas ofta avgifter ut vid förtida försäljning.
- Kan vara ett mindre gynnsamt alternativ vid sparande i produkter med låg risk, till exempel räntefonder, på grund av schablonskatten

Sparande på konto

Ett sparalternativ med låg risk kan vara sparande på ett sparkonto med hög ränta. Sådana konton finns hos bankerna och kreditmarknadsbolagen. Genom att binda kapitalet finns oftast möjlighet till en högre ränta. Se till att välja ett konto som täcks av insättningsgarantin. Det innebär att du får tillbaka dina insatta sparpengar (dock högst 100 000 euro) om banken eller kreditmarknadsbolaget går i konkurs.

⁶ Premiefrielse innebär att försäkringsbolaget helt eller delvis tar över premiebetalningen till försäkringen om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada.

⁷ <http://www.konsumenternas.se/spara/olika-sparformer/om-kapitalforsakring/jamfor-kapitalforsakringar>

Fördelar

- Kan vara ett alternativ för den som önskar ett sparande med mycket låg risk
- Möjlighet att binda kapitalet på viss tid och därmed få en bättre ränta

Nackdelar

- Ett sparande till pensionen är i de flesta fall ett långsiktigt sparande. I ett sparande med högre risk, till exempel i aktiefonder, finns möjlighet till bättre värdeutveckling.

Direktsparande i fonder/aktier

Sparande i fonder eller aktier kan göras via ett direktsparande på en depå eller ett värdepapperskonto. Vid direktsparande beskattas faktiska vinster i samband med försäljning med 30 procent. Eventuella kapitalförluster är helt eller delvis avdragsgilla i deklarationen. Utöver detta tas en årlig schablonskatt ut, vilken motsvarar 0,12 procent av fondvärdet vid årets ingång. Vid direktsparande i enskilda aktier utan försäkringsskal står spararen själv tecknad som ägare av innehaven vilket innebär en möjlighet att gå på bolagsstämma och rösta för sitt aktieinnehav.

Fördelar

- Billig sparform, i normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom underliggande förvaltningsavgifter
- Möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten
- Kan vara ett bättre alternativ än investeringssparkonto eller kapitalförsäkring för sparande i fonder med låg risk (till exempel räntefonder)

Nackdelar

- Kapitalvinster beskattas med 30 procent vid försäljning. Schablonbeskattade produkter, till exempel ISK eller kapitalförsäkring, kan vara mer fördelaktiga för ett långsiktigt sparande om du är beredd att ta en viss risk i sparandet.
- Försäljningar behöver deklarerars

Amortera på bolån

Ett alternativt sparande för den som har lån på sin bostad kan vara sparande genom amortering. Amortering på bolånen innebär successivt lägre räntekostnader och en mindre känslighet för räntehöjningar. Genom att amortera byggs ett kapital upp i bostaden vilket innebär en lägre månatlig boendekostnad som pensionär.

Fördelar

- Successivt lägre räntekostnader och en mindre känslighet för räntehöjningar
- Möjlighet till lägre boendekostnad som pensionär
- Ett bra komplement till annat långsiktigt sparande

Nackdelar

- Ett sparande i aktiefonder kan vara ett bättre alternativ för långsiktigt sparande om du önskar ha ett sparande med högre risk och chans till bättre värdeutveckling
- Det kan vara bra att inte binda allt kapital i bostaden. En kombination av amortering och annat sparande kan vara ett bra alternativ

Sparande via löneväxling

Vissa arbetsgivare erbjuder möjlighet till löneväxling till förmån för pension. Bruttolöneväxling innebär att man byter en del av sin kontanta bruttolön mot en förmån, i detta fall premieinbetalning till en ”extra” tjänstepension. Eftersom löneskatten på pensionsförsäkringar är lägre än de sociala avgifterna på lönen finns möjlighet att spara ett högre belopp än den lön som avstås. Löneväxling kan göras vid ett enstaka tillfälle eller fortlöpande. Löneväxling bör dock endast göras om bruttolönen, efter löneavståendet, ligger ”över taket” (39 072 kr per månad 2015). Annars urholkas underlaget för allmän pension och andra socialförmåner. Se till att din ordinarie tjänstepension inte påverkas och att den grundas på din lön före löneväxlingen.

Fördelar

- Möjlighet att spara av bruttolönen vilket innebär en skattecredit fram till pensionering
- Möjlighet att, vid överenskommelse med arbetsgivaren, pensionsspara ett högre belopp än den lön du avstår på grund av att löneskatten på premieinbetalning till pensionsförsäkring är lägre än de sociala avgifterna på lönen
- Möjlighet att fortstätta spara i ett sparande som är bundet till pensionen
- Möjlighet till månatliga utbetalningar och valbara försäkringsinslag såsom till exempel premiefrielse och familjeskydd
- Möjlighet att spara i traditionellt förvaltd försäkring
- Möjlighet att komma åt låga avgifter vid sparande inom de kollektivavtalade tjänstepensionerna

Nackdelar

- Löneväxling bör endast göras om bruttolönen, efter löneavståendet, ligger ”över taket” (39 072 kr per månad 2015). Annars urholkas underlaget som ligger till grund för för allmän pension och andra socialförmåner. Det innebär att den allmänna pensionen och andra ersättningar blir lägre.
- Om sparandet inte sker i kollektivt upphandlade bolag är sparandet ofta förknippat med höga avgifter, till exempel i form av fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift på sparkapitalet
- Ett mindre lämpligt alternativ för den som inte önskar spara i ett bundet sparande
- Om du blir sjuk och har rätt till sjukpension via din tjänstepension så kan den bli lägre när du löneväxlar. Det beror på att sjukpensionen för de flesta grundar sig på inkomsten du har efter avdraget för löneväxling.
- Blir du arbetslös och har en inkomstförsäkring via till exempel ditt fackförbund blir inkomstförsäkringen lägre, av samma anledning som ovan.

Sluta spara/konsumera/spara till annat än pension

Det kan vara ett bra tillfälle att i samband med att man avslutar sitt nuvarande pensionssparande fundera över det egna sparbehovet. Ett tips är att ta tillfället i akt att göra en pensionsprognos och skaffa sig en bild av ungefärlig storlek på den framtida pensionen. Om sparandet i den allmänna pensionen och tjänstepensionen kan anses tillräckligt kan ett alternativ vara att styra om sparandet till exempelvis

kontantinsatsen till en bostad eller helt enkelt använda pengarna till att förstärka vardagsekonomin.

Fördelar

- Ett avslutat sparande till pensionen ger pengar över för att förstärka vardagsekonomin alternativt mer pengar över till andra sparanden

Nackdelar

- Lägre framtida pension. Om utrymme finns är det alltid bra att ha ett eget sparande till pensionen utöver allmän pension och tjänstepension.

Nya alternativ som inte finns idag

Det är troligt att förslaget om slopad avdragsrätt öppnar upp för nya produkter och alternativ för långsiktigt sparande. Några aktörer har till exempel föreslagit att den tidigare sparformen kapitalpension som idag är stängd för nyteckning skulle vara ett lämpligt alternativ, detta skulle dock kräva en lagändring. Kapitalpensionen var skattemässigt gynnad på samma sätt som avdragsgillt privat pensionssparande genom en lägre avkastningsskatt men utan avdragsrätt vid inbetalningar av premier och med skattefria uttag. Sparandet i kapitalpensionen var i likhet med ett avdragsgillt privat pensionssparande bundet till 55 års ålder.

Vilka placeringsalternativ är bra för långsiktigt sparande?

Fondsparande är ett bra alternativ för långsiktigt sparande. Att spara i fonder innebär att du köper andelar i en fond, som i sin tur köper aktier eller räntebärande värdepapper för pengarna. Fonder kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka hela ditt satsade kapital. Risken är högre om du väljer en aktiefond och lägre om du väljer en räntefond.

Se till att välja fonder med låga avgifter

Värdeutvecklingen på fonder är svår att förutse men avgifterna är kända i förväg och höga avgifter kan urholka sparandet på lång sikt. Genom att välja fonder med låga avgifter kan du höja din pension. För varje extra krona du betalar i avgifter försvinner lika mycket från din framtida pension. Dessutom går du miste om den extra värdeutveckling som du skulle ha fått om pengarna du betalar i avgift hade fått stanna kvar och gett ränta år efter år. Det blir stora summor när det handlar om ett pensionssparande på 30-40 år. Avgifter på 1,5 procent kan till exempel gröpa ut sparandekapitalet med 36 procent på 30 år⁸.

Riskenivån har betydelse för vilken värdeförändring du kan förvänta dig på lång sikt

Aktiefonder kan med sin högre risk ge bättre värdeutveckling än räntefonder men värdet kommer att variera mer under tiden. För de flesta är inkomstpensionen den största delen av den totala pensionen och detta sparande har en låg risk. Ett eget sparande till pension är ett långsiktigt sparande och utgör för de flesta en mindre del av den totala pensionen. Det kan därför vara klokt att ta en högre risk i detta sparande för att kunna uppnå en högre förväntad värdeutveckling.

⁸ Avgifternas betydelse illustreras på Pensionsmyndighetens hemsida <http://www.pensionsmyndigheten.se/kostnaden.html>

När man närmar sig pensionen kan det vara en god idé att se över och eventuellt sänka risknivån i sitt sparande. Risknivån kan också sänkas successivt genom att till exempel gradvis välja en allt större andel räntefonder i sparandet. Hög risk innebär en mer varierad värdeutveckling och en börsnedgång blir svårare att återhämta på kortare sikt.

Globala aktiefonder med låga avgifter är bra alternativ för ett eget långsiktigt sparande

I snitt sparar vi till pensionen under mer än 30–40 år. Det som avgör hur sparandet går är hur mycket aktier och hur mycket räntor man har i sin fondportfölj, och hur börserna och räntorna utvecklas. Det kan ingen förutse. Det gäller alla typer av fondsparande, oavsett om det är premiepension, tjänstepension eller eget sparande.

För de allra flesta är det ingen större mening med att försöka hänga med och gardera sig för alla tillfälliga upp- och nedgångar under en så lång tid. Det är bättre att sprida risken genom att sparandet är placerat i globala aktiefonder eller generationsfonder. Men de som valt fonder med högre risk som placerar på särskilda marknader eller i särskilda länder behöver se över sitt fondval oftare.

Globala aktiefonder med låga avgifter, till exempel aktieindexfonder, är bra alternativ för ett eget långsiktigt sparande. I globala aktiefonder sprids risken över hela världen och sparandet blir inte känsligt för hur enskilda marknader utvecklas. Ett sparande i en global aktieindexfond kostar omkring 0,40 procent per år.

Hur mycket ska jag spara?

Vilket utrymme som finns för ett månatligt eget pensionssparande måste beslutas utifrån den egna situationen. Vid en slopad avdragsrätt gäller sparande med skattade pengar vilket innebär en skillnad jämfört med tidigare. Ett avdragsgillt sparande på 1000 kronor motsvarar därför till exempel ett icke avdragsgillt sparande på 700 kronor (vid antagande om 30 procent marginals katt). Ett sparande på 500 kronor per månad kan innebära ett tillskott till den framtida pensionen enligt nedan⁹:

- Ett sparande på 500 kr per månad från i 30 år kan innebära ett tillskott till den framtida pensionen på cirka 1 800 kronor per månad livsvarigt eller cirka 6 000 kronor per månad under 5 år.
- Ett sparande på 500 kr per månad i 20 år kan innebära ett tillskott till den framtida pensionen på cirka 900 kronor per månad livsvarigt eller cirka 2 900 kronor per månad under 5 år.
- Ett sparande på 500 kr per månad i 10 år kan innebära ett tillskott till den framtida pensionen på cirka 400 kr per månad livsvarigt eller cirka 1 200 kronor per månad under 5 år.

Vad händer om jag inte gör någonting?

Fortsatta inbetalningar till pensionsförsäkringar och IPS innebär att du betalar skatt på pengarna två gånger då sparandet inte är avdragsgillt men är skattepliktigt när pensionen betalas ut. Det är därför mycket ogynnsamt att fortsätta betala in premier i ett befintligt privat pensionssparande. Bankerna och försäkringsbolagen har gått ut med information om de nya reglerna men det är i de flesta fall upp till innehavaren av pensionsförsäkringen eller IPS-kontot att agera.

⁹ Beräkningarna utgår från en årlig real avkastning på pensionskapital med 3,9 procent och avgifterna utgör 0,4 procent. Beloppen är uttryckta i fasta priser.

Vad händer med de pengar som jag redan har sparat?

De pengar som du redan har sparat kommer att ligga kvar där du har dem idag. Det finns idag flytträtt på alla privata pensionsförsäkringar som är öppna för nyteckning. Det innebär att du kan flytta pengarna till en annan bank eller försäkringsbolag, eller till en annan förvaltningsform. Du kan bara flytta pengarna inom ramen för samma sparform (till exempel pensionsförsäkring till pensionsförsäkring). Ett exempel då det kan vara värt att överväga en flytt är om det finns likvärdiga sparalternativ med lägre avgifter hos ett annat sparinstitut. Ta alltid reda på vad du kommer att få betala för flytten.

På vissa äldre traditionella försäkringar kan det dock saknas flytträtt. Vidare tillåter vissa bolag endast flytt av de pengar som betalats in efter ett speciellt datum och det finns fortfarande äldre avtal utan någon flytträtt. Finns det ett oåterkalleligt förmånstagarförordnande kopplat till försäkringen medges vanligen inte flytt.

Jag är egen företagare och pensionssparar, påverkar det här mig

Det slopade avdragsutrymmet på 1 800 kronor (tidigare 12 000 kronor) per år gäller samtliga. Anställda som helt saknar pensionsrätt i anställningen och skatteskyldiga som har inkomst av aktiv näringsverksamhet kommer även fortsättningsvis kunna göra avdrag med ett belopp som motsvarar 35 procent av den avdragsgrundande inkomsten. Beloppet får maximalt uppgå till 10 prisbasbelopp. Tänk på att om du som enskild näringsidkare gör avdrag för pensionssparande så sänker du den inkomst som den allmänna pensionen och många andra sociala förmåner grundas på. Undvik därför att göra avdrag för privat pensionssparande så länge du tar ut en lön eller har en vinst som är lägre än 36 942 kronor per månad (2015). Spara istället av dina skattade pengar i någon av sparformerna som är beskrivna ovan.

Vad händer med pengarna i ett eget sparande om jag dör eller skiljer mig?

För sparande i ISK, IPS, direktsparande i fonder eller aktier, sparande på konto gäller den vanliga arvsordningen vid dödsfall. Privata pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar tecknas med ett förmånstagarförordnande. Det reglerar vem eller vilka som ska få utfallande försäkringsbelopp vid den försäkrades dödsfall. Inom privata pensionsförsäkringar kan förmånstagare endast väljas inom en begränsad krets enligt inkomstskattelagen (maka/make, sambo och barn). Vem som helst kan vara förmånstagare till en kapitalförsäkring.

Kapital inom ISK, Kapitalförsäkring, IPS och direktsparande i fonder eller aktier eller sparande på konto ingår normalt i bodelningen vid skilsmässa. Sparande via löneväxling som placeras i en tjänstepensionsförsäkring ingår i normalfallet inte i bodelningen vid skilsmässa.

Om en tillgång är enskild egendom ingår den inte i en bodelning. Tillgångar kan bli enskild egendom genom ett äktenskapsförord, testamente, gåvovillkor eller villkor i ett förmånstagarförordnande.

Hur påverkas ett eventuellt framtida bostadstillägg av ett eget sparande?

Bostadstillägg är ett inkomstprövat skattefritt tillägg som du kan få om du är pensionär och har låg pension. Som reglerna för bostadstillägg ser ut idag räknas alla skattepliktiga inkomster, till exempel allmän pension, tjänstepension och privat pension, med när den inkomst som reducerar bostadstillägget beräknas. Även vissa skattefria inkomster räknas med. Tillgångar över 100 000 kronor, till exempel

tillgångar på ett investeringssparkonto eller i en kapitalförsäkring, räknas också med i form av ett förmögenhetstillägg.

Den bostad som man bor i räknas inte som en tillgång vid beräkning av bostadstillägget. På så sätt påverkas inte bostadstillägget av värdet på permanentbostaden och den eventuella belåningsgraden. De årliga bostadskostnaderna i form av räntebetalningar och andra kostnader tas dock med i beräkningen av bostadstillägget.

Om du börjar närma dig pension och vet att du kan få en låg pension kan det vara värt att kontrollera om du kan ha rätt till bostadstillägg innan du startar ett eget sparande till pensionen.